

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2021-11-20

Diarienummer:
OSN-2021-00677

Handläggare:
Ulrika Jansson

Revidering av omsorgsnämndens riktlinjer för föreningsbidrag

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** anta omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag samt,
2. **att** riktlinjen i och med detta ersätter nämndens tidigare riktlinje avseende bidrag till ideella organisationer som arbetar för personer med funktionsnedsättning.

Ärendet

Under år 2019 påbörjades projektet ”Förenkla ansökan och administration av föreningsbidrag” för att omhänderta ett riktat uppdrag i Mål och budget 2019 och åtagandet som finns i Lokal överenskommelse med föreningslivet med inriktning att göra det lätt att komma i kontakt med kommunen, få information och ansöka om föreningsbidrag. Projektet har arbetat fram förslag till nya styrdokument för kommunens samverkan och bidragsgivning till föreningar och övriga aktörer.

Den 10 februari 2021 beslutade kommunstyrelsen (KSN-2020-01382, § 11) om att föreslå kommunfullmäktige att anta ”Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet”, samt att för egen del anta ”Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till det fria kulturlivet”. Den 1 mars 2021 antog kommunfullmäktige policydokumentet.

Utifrån de kommungemensamma styrdokumenterna har förvaltningen tagit fram reviderade riktlinjer för omsorgsnämndens bidrag. Mot bakgrund av att någon genomgripande dialogprocess inte kunnat genomföras med föreningslivet innefattar riktlinjen ingen ny styrning eller nya krav gentemot föreningarna. Utan förslag till ny riktlinje är endast på en redaktionell nivå. Omsorgsnämnden skulle behöva se över bedömningsgrunder och fördelningsprinciper kring sin bidragsgivning för en ökad

tydlighet och transparens gentemot föreningslivet. Detta måste dock ske i samverkan med föreningslivet enligt åtagande i den Lokala överenskommelsen.

Beredning

Ärendet med nämndens riktlinjer har beretts av vård- och omsorgsförvaltningens avdelning för systemledning.

Projektet i stort har letts av kommunledningskontorets hållbarhetsavdelning, i samarbete med berörda handläggare från förvaltningarna. Förslaget till kommungemensam policy och riktlinje liksom mall för nämndspecifika riktlinjer eller kriterier har arbetats fram i gemensam beredning.

Föredragning

På Uppsala kommun är det idag sex facknämnder samt kommunstyrelsen som beviljar bidrag till föreningar och andra aktörer inom civilsamhället och fria kulturlivet. Idrott- och fritidsnämnden är den enda nämnd som har haft ett digitalt system för att hantera föreningsbidrag. Olika nämnder ger bidrag för olika syften. Vid behov har handläggare samarbetat över förvaltningsgränserna för att diskutera mer komplicerade ansökningar eller i de fall det har varit aktuellt med samfinansiering av en ansökan.

För att få en större samsyn kring bidragsgivningen inom kommunen, och för att underlätta för föreningslivet, påbörjades projektet "Förenkla ansökan och administration av föreningsbidrag" under 2019 för att omhänderta ett riktat uppdrag i Mål och budget 2019 och åtaganden som finns i Lokal överenskommelse med föreningslivet. Arbetet har delats upp i tre beståndsdelar:

- Samlad styrning och gemensam styrlogik,
- En kommungemensam digital lösning för bokning av lokal och hantering av föreningsbidrag,
- Information till föreningar gällande föreningsbidrag och bokningsbara resurser.

Projektet har arbetat fram förslag till nya styrdokument för kommunens samverkan och bidragsgivning till föreningar och övriga aktörer. Den 10 februari 2021 beslutade kommunstyrelsen (KSN-2020-01382, § 11) om att föreslå kommunfullmäktige att anta "Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet", samt att för egen del anta "Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till det fria kulturlivet". Den 1 mars 2021 antog kommunfullmäktige policydokumentet.

De övergripande styrdokumenterna behöver brytas ned för respektive nämnd där den berörda facknämnden fattar beslut om syfte, målgrupp, vilka organisationer som kan söka samt vilka bedömningsgrunder som ska gälla för respektive bidrag. Projektet har tagit fram enhetliga mallar för nämndriktlinjer eller kriterier, så de ska följa samma struktur och ha ett liknande språk. Dessa riktlinjer/kriterier samt de övergripande styrdokumenterna ligger sedan till grund för den information som ska publiceras på kommunens hemsida. Beslut gällande de nämndspecifika riktlinjerna planeras i samtliga fackförvaltningarnas nämnder under slutet av år 2021.

Utifrån de övergripande styrdokumenterna och mallen för nämndriktlinjer har förvaltningen sett över nämndens tidigare riktlinjer/bestämmelser för bidrag. Förvaltningen föreslår nu en ny riktlinje som reglerar omsorgsnämndens bidrag. Mot bakgrund av att någon genomgripande dialogprocess inte kunnat genomföras med föreningslivet innefattar riktlinjen ingen ny styrning eller nya krav gentemot

föreningarna. Riktlinjen innehåller dock ett förtydligande kring nämndens målgrupp. Omsorgsnämnden skulle behöva se över bedömningsgrunder och fördelningsprinciper kring sin bidragsgivning för en ökad tydlighet och transparens gentemot föreningslivet. Detta måste dock ske i samverkan med föreningslivet enligt åtagande i den Lokala överenskommelsen.

De texter som numer ligger i de kommungemensamma styrdokumenterna som grundläggande krav på alla föreningar/aktörer för att kunna söka bidrag, behöver inte stå med i de nämnds-specifika riktlinjerna. Detsamma gäller för information och anvisningar på mer detaljerad nivå som funnits i tidigare nämnds-specifika riktlinjer som istället kommer kommuniceras direkt till föreningarna på kommunens hemsida och i det digitala systemet för bidrag.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga konsekvenser för nämndens budget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 21 november 2021
- Bilaga 1, Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag
- Bilaga 2, Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet
- Bilaga 3, Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Omsorgsnämnden

Dokumentansvarig:
Förvaltningsdirektör

Datum:
2021-11-21

Diarienummer:
OSN-2021-00677

Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag	3
Syfte, ändamål och målgrupp	3
Avgränsning	3
Typ av bidrag	4
Vilka kan söka	4
Nämndens bedömningskriterier	5
Övergripande information	5
Digitalt bidragssystem	5
Anvisning	5
Uppföljning och redovisning	5
Beslut	6
Ansvar	6
Relaterade dokument	6

Inledning

Riktlinjen utgår från policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, samt kommunövergripande riktlinje för föreningsbidrag. Dessa dokument skapar en samlad styrning för kommunens samverkan med aktörer i föreningslivet/fria kulturlivet. En samlad styrning ger förutsättningar att ta steg mot ökad kvalitet och effektivitet i hantering av föreningsbidrag samt ökad transparens och en bedömning utifrån likvärdiga kriterier. En ambition som Uppsala kommun uttryckt i lokal överenskommelse med aktörer i föreningslivet/fria kulturlivet.

Syftet med en nämndspecifik riktlinje för bidrag är att utifrån de kommungemensamma styrdokumenterna förtydliga och redogöra för vilka nämndspecifika kriterier och krav som finns för olika bidragstyper.

Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag

Syfte, ändamål och målgrupp

Omsorgsnämnden ansvarar för uppgifter enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning och insatser till personer under 65 år som har behov av sådana insatser på grund av fysisk funktionsnedsättning eller sjukdom. Nämnden ansvarar även för anhörigstöd till personer med funktionsnedsättning, som vårdar eller stödjer en närstående.

I syfte att möjliggöra ett rikt föreningsliv för personer med funktionsnedsättning har omsorgsnämnden ansvar för att fördela bidrag till föreningar/organisationer inom nämndens ansvarsområde. För att föreningen/organisationen ska få stöd från nämnden ska de verka inom omsorgsnämndens verksamhetsområde samt att föreningen/organisationen ska bedriva verksamhet som kompletterar nämndens egna verksamheter. Verksamheten ska ha en anknytning till nämndens målgrupper och verksamheten ska rikta sig till kommunens invånare.

Avgränsning

Enligt Socialstyrelsens termbank definieras funktionsnedsättning som en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. I anmärkningarna skrivs att en funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Begreppet funktionsnedsättning är som synes brett. Även om samtliga dessa grupper ingår i omsorgsnämndens verksamhetsområde har omsorgsnämnden inte ansvar för samtliga grupper stödda föreningsverksamhet.

De aktörer som kan beviljas föreningsbidrag bör ha en verksamhet i huvudsak riktad till personer som har betydande svårigheter att aktivt delta i samhällslivet.

Typ av bidrag

Om organisationen bedöms tillhöra nämndens ansvarsområde kan den få bidrag i form av:

- Normerat bidrag

Det normerade bidraget ges i form av ett grundbidrag och ett bidrag per medlem omfattande (bosatta i Uppsala kommun). Antalet medlemmar ska redovisas i ansökan. Både antalet medlemmar med funktionsnedsättning, medlemmar som är anhöriga samt stödmedlemmar ska redovisas. Till ansökan ska ett intyg bifogas som styrker uppgifterna.

- Verksamhetsbidrag

Verksamhetsbidrag är ett ekonomiskt stöd till organisationernas grundläggande verksamhet och ges för föreningens löpande verksamhet. I ansökan ska framgå vilka verksamheter föreningen söker bidrag för ex. intressepolitik, aktiviteter, information, lokaler mm. Bidrag till anställda beviljas endast om det finns ett behov av detta för den verksamhet aktören söker bidrag för.

Om bidraget ska användas för lönekostnad, ska föreningen/organisationen vara registrerad hos Skatteverket som arbetsgivare. Vid beslut om bidrag för personalkostnad förbinder sig föreningen/organisationen att i efterhand om vård- och omsorgsförvaltningen begär det skicka in sammanställning avseende arbetsgivardeklaration.

- Utvecklingsbidrag

Utvecklingsbidrag är tillfälliga medel kopplade till olika sakfrågor och områden som är politiskt prioriterade. Föreningen/organisationen kan få bidrag för utvecklingsprojekt som inte strider mot de generella förutsättningarna.

Särskilda prioriteringar utefter nämndens styrdokument kan tillkomma i anvisningarna.

Vilka kan söka

Bidragen kan i första hand sökas av ideella föreningar men även ekonomiska föreningar, stiftelser och trossamfund om den sökande bedriver verksamhet utan vinstsyfte och riktar verksamheten till personer med funktionsnedsättning.

Aktören ska ha sitt säte i Uppsala kommun alternativt ska den verksamhet som aktören söker bidrag för bedrivas i Uppsala kommun.

Föreningen/organisationen får inte bidrag

- för delar av verksamheten som täcks av bidrag från annan bidragsgivare
- för kapitalhöjande insatser som renovering eller ombyggnad av fastighet
- retroaktivt

Nämndens bedömningskriterier

Beslut om fördelning av bidrag fattas av omsorgsnämnden. Bidragen är selektiva, vilket innebär att en bedömning görs för varje organisation utifrån i vilken grad:

- Föreningen/organisationen bedriver en verksamhet som av nämnden bedöms vara till nytta inom verksamhetsområdet alternativt kompletterar nämndens egen verksamhet.
- Verksamheten harmonierar med nämndens mål och inriktningsdokument.
- Föreningen/organisationen presenterar tydliga planer, måluppfyllelse och kvalitet på verksamheten.
- Föreningen/organisationen formulerar förväntade effekter och motiverar metoder som används och planer för verksamhetens utveckling.
- Föreningen beskriver hur nytänkande eller nydanande insatser genomförs.
- Samt utifrån i vilken grad utrymme finns inom ekonomisk ram.

Prioriteringar avseende bidragshanteringen görs utifrån mål och budget samt nämndens årliga verksamhetsplan.

Övergripande information

Digitalt bidragssystem

Föreningsbidragen hanteras i ett digitalt bidragssystem. För att en förening/organisation ska kunna söka bidrag från omsorgsnämnden behöver föreningen/organisationen ha ett konto och vara godkänd som bidragssökande aktör, enligt särskild ordning.

Anvisning

För varje typ av bidrag nämnden beslutar om ska en anvisning tas fram av förvaltningen som följer överenskommen mall för anvisning för föreningsbidrag. Innehåll i anvisning ska följa kommunövergripande styrdokument, och denna nämndspecifika riktlinje. Innan en aktör kan söka bidrag måste den först ansöka om att bli godkänd aktör.

Uppföljning och redovisning

Omsorgsnämnden har kontinuerlig dialog med de aktörer som erhåller bidrag. Detta sker både igenom e-post, digitala möten, telefonsamtal, uppföljande besök och slumpmässiga kontroller. Vid prövning av en ansökan görs en uppföljning där hänsyn tas till hur aktören har använt tidigare bidrag och vilket resultat som uppnåtts.

Om aktören bryter mot de principer och kriterier som finns i policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, eller de krav som finns i anvisningen, så kommer åtgärder vidtas.

Bidraget redovisas enligt direktiv i anvisningen.

Beslut

Beslut fattas av nämnd.

Ansvar

Nämnden ansvarar för att följa upp och uppdatera riktlinjen.

Relaterade dokument

- Lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun 2018–2023
- Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet
- Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Avdelningschef hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret

Datum:
2021-03-01

Diarienummer:
KSN-2021-01382

Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Omfattning	3
Policy för god samverkan mellan aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet och Uppsala kommun.....	4
Kriterier för samverkan med föreningslivet.....	5
Bakgrund.....	6
Policyn i sitt sammanhang	6
Definition och begrepp.....	6
Lagbestämmelser och krav	7
Associationsrätt	8
Ansvar och spridning.....	8
Uppföljning.....	8
Relaterade dokument.....	9

Inledning

Uppsala kommun ser föreningslivet och det fria kulturlivet som en viktig aktör för ett välfungerande samhälle, och vill genom ett antal principer uppmuntra till engagemang, delaktighet och samverkan för att gemensamt stärka demokrati, social hållbarhet och folkhälsa för kommunens invånare. Dessa principer finns beskrivna i den lokala överenskommelsen mellan Uppsala kommun och föreningslivet (LÖK).

Uppsala kommuns samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet ska förstärka och komplettera den verksamhet som kommunen bedriver. Samverkan sker även för att prova nya verksamheter, utveckla nya metoder i redan etablerade verksamheter, och stimulera till nyskapande lösningar.

Uppsala kommuns samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet sker inom de ramar kommunallagen sätter, övrig svensk lagstiftning, Uppsala kommuns policys och riktlinjer, och ska stödja den inriktning som Uppsala kommun fastställt i Mål och budget, planer och program.

Syfte

Syftet med policyn är att uttala ett för Uppsala kommun gemensamt förhållningssätt för samverkan mellan Uppsala kommun och aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet.

Omfattning

Policyn gäller alla kommunens förvaltningar och bolag, och omfattar all samverkan som sker mellan Uppsala kommun och aktörer inom föreningslivet och det fria kulturlivet.

Aktörer i föreningslivet är ideella föreningar, sociala företag¹, trossamfund, stiftelser, ekonomiska föreningar samt andra ideellt engagerade.

Aktörer i det fria kulturlivet kan vara aktörer i föreningslivet (se ovan definition), men kan även vara organiserade som handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstutdelning.

I denna policy används begreppet föreningslivet och omfattar både aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet.

Kommunallagens utformning gör att ett antal övervägande behöver göras när samverkan sker genom föreningsbidrag. Dessa överväganden beskrivs i Riktlinje för föreningsbidrag, men omfattar kortfattat:

- Hur mottagaren är organiserad (associationsformen) har betydelse speciellt när det handlar om trossamfund, stiftelser, ekonomiska föreningar, handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstintresse.
- Gränsdragning mellan bidrag och upphandling.

¹ Sociala företag har olika associationsformer såsom ideell förening, ekonomisk förening, stiftelse eller aktiebolag utan vinstintresse. Detta har betydelse när samverkan sker genom föreningsbidrag.

- Föreningar av samma typ bör ges samma förutsättningar att ansöka om bidrag.
- Mottagare av föreningsbidrag bör tillhandahålla samma service till eller vara tillgänglig för samtliga kommunmedlemmar som kan omfattas/ha nytta av den understödda verksamheten.

Föreningslivet har många olika roller i samhällsutvecklingen, och samverkan mellan Uppsala kommun och föreningslivet kan omfatta alla dessa roller:

- En mötesplats för människor, där möjlighet finns att diskutera och bilda opinion.
- En röst åt olika gruppers behov, värderingar och intressen, en förutsättning för en fungerande demokrati.
- Servicegivare, där organisationer ger sina medlemmar eller invånare i allmänhet service utan att ta emot full ersättning. Det kan vara att sprida information och arrangera aktiviteter och mötesplatser till att anordna organiserad verksamhet för specifika målgrupper.

Den samverkan som sker mellan Uppsala kommun och föreningslivet berör många målgrupper; barn, ungdomar, vuxna, personer med funktionsnedsättning, äldre och anhöriga som vårdar, alla med olika bakgrund och kulturer.

Samverkan handlar om att någon form av aktivitet överskrider gränser inom eller mellan organisationer och/eller organisatoriska enheter. Det finns en stor variation i hur samverkan mellan Uppsala kommun och föreningslivet sker. Det kan handla om finansiellt bidrag till en specifik verksamhet eller organisation, samarbetspartner i utförande av välfärdstjänster, eller dialogpartner kring verksamhetsutveckling.

Policy för god samverkan mellan aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet och Uppsala kommun

Det finns en lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun. De principer som finns i överenskommelsen är styrande för samverkan mellan föreningslivet och det fria kulturlivet och Uppsala kommun.

Företrädare för Uppsala kommun ska kommunicera på ett sådant sätt att kommunens trovärdighet upprätthålls och stärks.

Uppsala kommun ska i sina kontakter med föreningslivet uppträda och uppfattas som en organisation.

En grundläggande princip är respekten för föreningslivets olikheter.

Samverkan sker alltid utifrån att kommunen och föreningslivet agerar utifrån sina egna specifika roller och identiteter. Föreningarna ska kunna vara samarbetspart och kritiskt granskande utan att riskera att samverkan påverkas.

Kriterier för samverkan med föreningslivet

Aktörer som vill samverka med Uppsala kommun, ska uppfylla vissa kriterier. Innan samverkan sker ska det säkerställas att följande kriterier följs:

- Den samverkan som sker ska gagna invånarna i Uppsala kommun, ske inom ramen för kommunallagen², samt bidra till de av kommunfullmäktige och nämnder fastställda ambitioner.
- I den samverkan som sker med Uppsala kommun ska aktören följa gällande lagstiftning.
- Uppsala kommun och aktören ska kunna intyga att de är överens om ändamål och former för samverkan.

Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället - Vägledning för handläggare (Stödmaterial till betänkande av Demokrativillkorsutredningen, Stockholm 2019) är en vägledning vid bedömning av följande kriterier:

- Aktören ska bedriva verksamhet utifrån demokratiska principer och arbetsformer, och får inte motarbeta det demokratiska styrelseskicket.
- Aktören och dess företrädare får inte utöva, rättfärdiga, främja eller uppmana till våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränka den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.
- Verksamhet som riktar sig till barn och ungdomar ska präglas av ett tobaks-, alkohol-, doping- och drogfritt förhållningssätt och en miljö fri från spel med pengar.
- Verksamhet ska ha sin utgångspunkt i Barnkonventionen och arbeta för alla barns självklara rätt att få sina grundläggande behov och rättigheter tillgodosedda.

Undantag kan göras om det finns berättigat syfte, under dessa kriterier:

- Aktören ska vara öppen för alla som instämmer i aktörens målsättning och alla oavsett kön, könsöverskridande identitet och uttryck ska ha en jämn fördelning av makt och inflytande i organisationen och i dess verksamhet.
- Aktören ska främja mänskliga rättigheter och motverka rasism och diskriminering utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, ålder eller funktionsnedsättning, och arbeta för ett inkluderande och öppet samhälle där alla har samma rättigheter och möjligheter.

² Samverkan ska ske:

- Inom ramen för den *kommunala kompetensen*, det vill säga den verksamhet som bidraget går till ska vara av allmänt intresse och ha anknytning till kommunens område och dess medlemmar.
- Vara *proportionerligt*, det vill säga kommunens insats ska stå i förhållande till den nytta som åtgärden avser att ge.
- Utgå från *likställighetsprincipen*, det vill säga föreningar av samma typ bör ges samma förutsättningar/möjligheter till finansiering. Vid undantag behöver sakliga skäl anges för när det inte skett.
- Ska inte leda till snedvriden eller hota att leda till att snedvrider konkurrensen eller strida mot §8 kommunallagen, eller vara ett individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare.

Bakgrund

Uppsala kommun har en ambition att Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället. Föreningslivet är viktiga aktörer för att skapa delaktighet och engagemang för samhället, och Uppsala kommun är därför mån om att ha en god samverkan med alla dessa aktörer.

Föreningslivet har upplevt att grundprinciperna för att samverka med Uppsala kommun ser olika ut i kommunens olika verksamheter, och har svårt att få en helhetsbild över vilket sätt de kan söka stöd hos och samverka med Uppsala kommun. Policyn förtydligar grundprinciperna och vilka aktörer som omfattas av dessa grundprinciper.

Policyn i sitt sammanhang

Uppsala kommun har en lokal överenskommelse med föreningslivet i Uppsala kommun. Överenskommelse har tillkommit för att stärka den samverkan som sker mellan Uppsala kommun och föreningslivet. Denna policy kompletterar de principer som finns i den lokala överenskommelsen med ett antal kriterier för samverkan.

Policy för god samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet kompletteras med kommunövergripande riktlinjer, samt vid behov nämndspecifika riktlinjer.

Vägledning, rutiner och anvisningar (instruktioner) kan komplettera ovan styrdokument.

Definition och begrepp

Association: En sammanslutning som har medlemmar eller delägare. Sammanslutningen kan vara organiserad i olika associationsformer och omfattas av det juridiska området associationsrätten.

Aktörer i föreningslivet: En aktör i föreningslivet kan vara en ideell förening, socialt företag³, trossamfund, stiftelse, ekonomisk förening samt andra ideellt engagerade. Definition enligt Lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun 2018–2023 (LÖK).

Aktörer i det fria kulturlivet: Det är aktörer som bedriver projekt eller verksamheter som bidrar till utvecklingen av Uppsalas kulturliv, och vars verksamhet är av allmänintresse, till gagn för invånarna och drivs inte i syfte att göra vinst. Aktörer i det fria kulturlivet kan vara aktörer i föreningslivet (se ovan definition), men kan också vara organiserade som handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstutdelning. De senare är en civilrättslig association (organisationsform).

Civilsamhället: En arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. I området ingår allt från nätverk, ideella föreningar till registrerade trossamfund med mera.

³ Sociala företag har olika associationsformer såsom ideell förening, ekonomisk förening, stiftelse eller aktiebolag utan vinstintresse. Detta har betydelse när samverkan sker genom föreningsbidrag.

Förening: En förening, vilket är detsamma som ideell förening, är enligt praxis en organiserad form av civilsamhället och en oreglerad associationsform. Föreningen ska vara demokratiskt uppbyggd. Detta innebär att årsmötet är det högst beslutande organet som väljer en styrelse som leder arbetet mellan föreningsstämmorna. En annan central princip är att föreningen ska vara öppen. Personer som delar föreningens intresse ska ha möjlighet att bli medlem, delta i och påverka föreningens verksamhet.

Stiftelse: Har till skillnad från föreningar och bolag varken medlemmar eller ägare. Stiftelsen förvaltar en ekonomisk förmögenhet, som en eller flera fysiska eller juridiska personer (stiftare) har avsatt för ett särskilt ändamål, vilket ska vara över en längre tid. Stiftelse förhåller sig vanligen till associationsrätten, men är egentligen inte en associationsform.

Ekonomisk förening: Enligt svensk rätt är ekonomiska föreningar civilrättsliga associationer. Medlem i ekonomisk förening har ekonomisk nytta av verksamheten. En ekonomisk förening ska vara öppen för alla som uppfyller villkoren i stadgarna för medlemskap. Föreningar ska bygga på demokrati och ansvarstagande.

Sociala företag: Är företag som har som mål att skapa samhällsnytta. Sociala företag kan vara organiserade som ekonomisk förening, aktiebolag, ideell förening eller stiftelse, det vill säga att sociala företag kan ha olika associationsformer.

Trossamfund: Ett trossamfund behöver ej vara registrerat för att kunna verka som trossamfund, och behöver inte verka som en juridisk person. De trossamfund som väljer att registreras följer de särskilda föreskrifter som finns enligt Lag om trossamfund. Trossamfund kan därmed vara både en juridisk person och i detta ha olika associationsformer, men också vara en icke juridisk person.

Lagbestämmelser och krav

Den samverkan som sker ska följa kommunallagen och ligga inom den kommunala kompetensen med specifikt fokus på paragraf 1, 2, 7 och 8 i kommunallagen.

- Kommunal kompetens. Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.
- Kommuner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller landstinget, men får inte lämna ett individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare med undantag av kommunala befogenhetslagen eller om det finns synnerliga skäl för det.
- Den insats kommunen gör ska stå i rimligt förhållande till det intresse och den nytta som kommunens och dess medlemmar har av åtgärden.
- Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Detta betyder att föreningar av samma typ ska ges samma förutsättningar/möjligheter till finansiering. Samt att föreningen som får stöd ska tillhandahålla samma service till eller är tillgänglig för samtliga kommunmedlemmar som kan omfattas/ha nytta av den understödda verksamheten.

Den kommunala befogenhetslagen ger kommunen visst utrymme att vidta åtgärder eller stödja verksamhet som går utöver den allmänna kompetensen i kommunallagen. Detta kan handla om stöd till ungdomsorganisationer, stöd till boende, och uppförande och drift av turistanläggningar.

Associationsrätt

Uppsala kommun ska följa gällande associationsrätt. Vilka specifika krav som kan ställas på en aktör när en samverkan inleds med Uppsala kommun är beroende på vilken associationsform aktören har.

Ansvar och spridning

Kommunfullmäktige: Beslutar om Policy för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet.

Kommunstyrelsen: Samordnar, stödjer och följer upp kommunkoncernens samverkan med föreningslivet i enlighet med lagd policy. Ansvarar för kommunikation och implementering samt uppföljning av policyn.

Nämnder och bolagsstyrelser: Svarar för att samverkan med föreningslivet följer de principer och kriterier som policyn fastställer. Vid behov tar nämnder och bolag fram vägledning och rutiner för att mer konkret beskriva hur arbetet ska utföras inom respektive organisatorisk enhet.

Chefer och arbetsledare: Ansvarar för att vägledning och rutiner följer kommunövergripande styrdokument. Arbetar för att samordning sker där det är relevant med andra förvaltningar. Ansvarar för att styrdokumentets innehåll är känt och används bland medarbetarna.

Alla förtroendevalda och medarbetare: Har ett personligt ansvar att följa fastställda styrdokument kopplade till samverkan med föreningslivet.

Dokumentansvarig för policy för samverkan är kommunledningskontoret. Dokumentansvarig ser till att styrdokumentet kommuniceras till dem som berörs, att policy publiceras på kommunens intranät och på uppsala.se. Dokumentansvarig ser till att förvaltningens strategiska kommunikator planerar eventuella kommunikationsaktiviteter och publiceringar kopplade till policy för samverkan med föreningslivet.

Uppföljning

Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet är kopplad till den lokala överenskommelsen mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun. Vid revidering av överenskommelse bör även policyn ses över.

Vartannat år bör en uppföljning av hur väl Uppsala kommun lever upp till de principer och kriterier som finns i policyn genomföras. En rapport bör lämnas till kommunfullmäktige. En rapportering bör även ske till föreningslivet till exempel på den årliga dialogkonferensen.

Relaterade dokument

- Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället - Vägledning för handläggare (Stödmaterial till betänkande av Demokrativillkorsutredningen, Stockholm 2019)
- Lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun 2018–2023
- Andra fastställda kommunövergripande riktlinjer kopplade till samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet.

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Nämnd eller styrelse

Dokumentansvarig:
Avdelningschef hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret

Datum:
2021-02-10

Diarienummer:
KSN-2020-01382

Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Omfattning	3
Riktlinje för föreningsbidrag	4
Bedömningskriterier vid ansökan av föreningsbidrag.....	5
Lagbestämmelser och krav	6
Ansvar och spridning	6
Uppföljning	7
Relaterade dokument.....	7

Inledning

Det här är en kommunövergripande riktlinje för när Uppsala kommun ger bidrag till föreningslivet och fria kulturlivet. Den ger vägledning kring:

- Vem som kan söka bidrag.
- Vilka former av bidrag som finns.
- Vilka krav som Uppsala kommun ställer på en aktör som söker och erhåller bidrag.
- Vilka övergripande bedömningsgrunder Uppsala kommun har gällande föreningsbidrag.

Riktlinjen är kopplad till Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet. Policyn tydliggör vilka principer och kriterier som är styrande för Uppsala kommuns samverkan med aktörer i föreningslivet och i det fria kulturlivet. Definition av dessa aktörer finns i ovannämnda policy. I denna riktlinje används begreppet föreningslivet och omfattar både aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet.

Syfte

Syftet med riktlinjen för föreningsbidrag är att fastställa ett gemensamt förhållningssätt kring vilka aktörer som kan ansöka om bidrag, vilka krav som ställs vid ansökan och återredovisning av bidrag, samt vilka avvägningar som sker vid beslut om bidrag.

Omfattning

Riktlinjen vänder sig till de nämnder som ger bidrag till föreningslivet. Detta betyder samtliga nämnder utom plan- och byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, namngivningsnämnden och valnämnden. Riktlinjen omfattar inte bidrag till vägföreningar, eftersom dessa bidrag lyder under lagen om förvaltning av samfälligheter.

Föreningsbidrag ges främst till ideella föreningar. Bidrag kan i undantagsfall även ges till trossamfund, stiftelser (icke vinstdrivande), ekonomiska föreningar, handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstutdelning. Dessa undantagsfall handlar främst om sociala företag¹, eller om bidraget ges till en aktör vars verksamhet syftar till att främja ett mångsidigt konst- och kulturliv av hög kvalitet i Uppsala kommun.

Innan en aktör, som inte är en ideell förening, erhåller bidrag bör en konsekvensanalys genomföras med hänsyn till kommunallagen.

Endast en aktör som är en juridisk person med organisationsnummer kan erhålla föreningsbidrag.

Föreningsbidrag omfattar inte donationer och stipendier.

¹ Sociala företag har olika associationsformer såsom ideell förening, ekonomisk förening, stiftelse eller aktiebolag utan vinstintresse. Detta har betydelse när samverkan sker genom föreningsbidrag.

Riktlinje för föreningsbidrag

De aktörer som erhåller föreningsbidrag ska följa de grundprinciper som fastställs i Policy för samverkan med föreningslivet och fria kulturlivet. Uppsala kommuns kommunikation och dialog gällande bidrag ska följa principer för samverkan fastställda i Lokal överenskommelse med föreningslivet (LÖK).

Uppsala kommun ska hantera ansökan och administration av bidrag med öppenhet och tydlighet, och ska följa upp den verksamhet som får stöd i form av bidrag. Uppsala kommun ska regelbundet offentligt publicera vilka aktörer som får föreningsbidrag.

Den verksamhet som får bidrag ska vara inom ramen för kommunallagen, följa gällande lagstiftning samt bidra till kommunfullmäktiges och nämnders beslutade ambitioner.

En aktör måste godkännas på ett antal områden innan den kan söka bidrag hos Uppsala kommun. Det innebär att:

- Aktören ska ställa sig bakom de principer och kriterier som framgår av Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet.
- Aktören är en juridisk person med organisationsnummer.
- Bifoga relevanta handlingar.

Generella riktlinjer för ansökan och återredovisning av föreningsbidrag:

- Aktören ska lämna in ansökan inom den tidsram som den bidragsgivande nämnden anger.
- Aktören ska använda beviljat bidrag till det ändamål som den ansökt om, i enlighet med dessa riktlinjer och de riktlinjer som gäller för det specifika föreningsbidraget.
- Om förutsättningarna som legat till grund för ansökan och ett beviljat bidrag förändras ska aktören snarast kontakta Uppsala kommun. Det kan exempelvis gälla förändringar som rör styrelse, stadgar, personal, målgrupper, verksamhet, aktiviteter eller ekonomi.
- Aktören ska redovisa beviljat bidrag i enlighet med dessa riktlinjer och de riktlinjer och anvisningar som gäller för det specifika bidraget.
- Ekonomisk redovisning av hur bidraget har använts ska genomföras minst årligen. Redovisningen ska kunna styrkas.
- Aktör som beviljats bidrag har skyldighet att ställa de handlingar och räkenskaper till förfogande som Uppsala kommun efterfrågar vid en eventuell granskning.
- Om Uppsala kommun, vid tidpunkten för utbetalning av bidraget, har fordringar på aktören, har nämnden rätt att avräkna dessa fordringar mot det stöd som den sökande är berättigad till.
- Uppsala kommun kan hålla inne eller återkräva bidraget om:
 - Aktören inte följer principer och kriterier i Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, eller bidragets anvisningar.
 - Felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller redovisning.
 - Det har skett väsentliga avsteg från vad som uppgivits i ansökan utan att detta meddelats och godkänts av Uppsala kommun.
 - Bidraget inte lett till det ändamål som bidraget avsett.
 - Bidraget inte återredovisas inom utsatt tid.
 - Aktören inte har fullgjort sina skyldigheter avseende betalning av skatter eller socialförsäkringsavgifter.

Uppsala kommun har två typer av föreningsbidrag:

Verksamhetsbidrag, vilket är en grundfinansiering eller riktat bidrag till en viss eller till flera angivna verksamheter som organisationen bedriver. Detta kan omfatta bidrag till att täcka kostnader för drift och hyra.

Verksamhetsbidrag kan ges i form av aktivitetsbidrag, vilket betyder att aktören i föreningslivet får bidrag enbart baserat på antal medlemmar och/eller antal aktiviteter som genomförts.

Utvecklings- och projektbidrag, vilket är ett riktat bidrag till ett projekt, det vill säga till en i tiden avgränsad verksamhet, med ett avgränsat mål, bestämda resurser och särskilda arbetsformer. Utvecklings- och projektbidrag kan omfatta investeringsstöd.

Vilka villkor som gäller för olika typer av bidrag specificeras i anvisningar. Dessa anvisningar beslutas av respektive nämnd, och innehåller:

- Ändamålet med bidraget kopplat till nämndens uppdrag, planer och program.
- Tydliggörande om att bidraget är öppet för samtliga aktörer inom föreningslivet, som kan bidra till ändamålet. Undantag ska tydligt motiveras.
- Bedömningskriterier som kommer användas vid ansökan. Dessa kan handla om geografisk spridning, tillgänglighet, den målgrupp som bidraget riktar sig mot, med mera.
- Specifika krav gällande ansökan, eller återredovisning som inte framgår av dessa riktlinjer.
- Beskrivning hur beslutsprocessen för ansökan ser ut.

Anvisningar för bidrag bör ej innehålla villkor/krav på prestationer, utan aktören som söker bidraget ska lämnas möjlighet att beskriva hur bidragets ändamål ska uppnås.

Bedömningskriterier vid ansökan av föreningsbidrag

Vid beslut om att ge föreningsbidrag behöver en konsekvensanalys genomföras som fokuserar på följande:

- Är det inom ramen för den *kommunala kompetensen*? Verksamhet som bidraget går till ska vara av allmänt intresse och ha anknytning till kommunens område och dess medlemmar (lokalisering och allmänintresse).
- Är stödet *proportionerligt*? Storleken på bidraget/stödet ska sättas i förhållande till den nytta som åtgärden avser att ge.
- Innebär utbetalning av stödet en åtgärd i strid med *likställighetsprincipen*? Alla ansökningar bör behandlas lika på objektiv grund. Vid undantag behöver sakliga skäl anges för att det inte skett.
- Ges bidraget till en aktör-som säljer tjänster och varor som existerar på en marknad? Detta kan strida mot §8 i kommunallagen, det vill säga individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare.
- Riskerar bidraget att snedvrider konkurrensen eller ha konsekvenser för den europeiska marknaden?

Konsekvensanalysen blir speciellt viktig när beslut om bidrag sker till aktörer i föreningslivet och i det fria kulturlivet, som inte är ideella föreningar.

Konsekvensanalysen behöver speciellt beakta följande risker:

- Att kommunen utsätts för **överprövning** från invånare eller andra aktörer som inte fått bidrag.
- Att kommunens **varumärke** skadas om kommunen upplevs gynna enskilda aktörer, eller om aktören inte följer lagar, policy och riktlinjer.
- **Tillit** till kommunen skadas om, kommunen brister i efterlevnad av kommunallagen.

Generella bedömningskriterier som gäller samtliga föreningsbidrag är:

- Har samtliga formella krav i ansökan möts, och har rätt bilagor inkommit?
- I vilken utsträckning möter ansökan det ändamål som föreningsbidraget gäller?
- Har aktören en stabil finansiell situation som möjliggör att verksamhet bedrivs enligt överenskommelse mellan Uppsala kommun och aktören?

Lagbestämmelser och krav

Kommuners befogenheter regleras av kommunallagen (2017:725), och de specifika avvägningar som behöver göras lyfts under rubriken Bedömningskriterier vid ansökan av föreningsbidrag.

Ansvar och spridning

Kommunstyrelsen: Beslutar om Riktlinje för föreningsbidrag. Samordnar, stödjer och följer upp kommunkoncernens samverkan med föreningslivet i enlighet med lagd riktlinje. Ansvarar för kommunikation och implementering samt uppföljning av riktlinjen.

Nämnder: Svarar för att bidragsprocessen avseende aktörer i föreningslivet följer policy och riktlinje. Vid behov tar nämnder fram nämndspecifika riktlinjer, vägledningar, rutiner och anvisningar för att mer konkret beskriva hur arbetet ska utföras inom respektive organisatorisk enhet.

Chefer och arbetsledare: Ansvarar för att vägledning och rutiner följer kommunövergripande styrdokument. Arbetar för att samordning sker där det är relevant med andra förvaltningar. Ansvarar för att styrdokumentets innehåll är känt och används bland medarbetarna.

Alla förtroendevalda och medarbetare: Har ett personligt ansvar att följa fastställda styrdokument kopplade till samverkan med föreningslivet.

Dokumentansvarig för riktlinjen är kommunledningskontoret. Dokumentansvarig ser till att styrdokumentet kommuniceras till dem som berörs, att policy publiceras på kommunens intranät och på uppsala.se. Dokumentansvarig ser till att förvaltningens strategiska kommunikator planerar eventuella kommunikationsaktiviteter och publiceringar kopplade till riktlinjen.

Uppföljning

Vartannat år bör en uppföljning av hur väl Uppsala kommun lever upp till riktlinjen för föreningsbidrag genomföras. En rapport bör lämnas till kommunfullmäktige. En rapportering bör även ske till föreningslivet till exempel på den årliga dialogkonferensen.

Relaterade dokument

- Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet
- Nämndspecifika riktlinjer gällande bidrag till föreningslivet/fria kulturlivet